

Abonamentul

Pentru monarhie:

Pe an 6 fl., $\frac{1}{2}$ an
3 fl., $\frac{1}{4}$ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 18 frcs., $\frac{1}{2}$
an 9 frcs., $\frac{1}{4}$ an
4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care
Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericescã-politicã.

Insertiuni

Un şir garmond:
o datã 7 cr., a dóua órã
6 cr., a treia órã 5 cr.,
şi de fiesce care publi-
caţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea,
sã se adreseze la »Re-
dactiunea şi Admini-
straţiunea Unirii»
în
Blaş.

Anul VIII.

Blaş 2 Iuliù 1898.

Numërul 26.

Invitare la abonament.

Cu 1 Iuliù invitãm la abona-
ment nou cu preţurile din capul foii.

Restanţierii sã binevoescã a-şi
achita abonamentul cât mai în
grabã, ca sã se evite neregularitãþi
în espedarea foii.

Cei vechi sã ne rãmânã cre-
dincioşi şi sã ne mai câştige abo-
nenţi noi.

Din partea nóstrã vom cerca
a mulţãmi tóte aşteptãrile.

Redacţiunea şi Administraţiunea „UNIRII“.

Amintirea lui Şaguna.

Cele dintãiu trei zile ale sãptãmãni
acesteia aũ fost zile de alese serbãri
pentru fiii bisericii greco-orientale. Fraþii
nostri neuniþi le-aũ consacrat amintirii
mitropolitului Şaguna, care înainte de
acesta cu 25 ani a trecut la cele
eterne.

Grãbim a constata, cã serbãrile
aranjate din acest incident aũ fost
demne, şi cã am urmãrit cu cea mãi
mare simpatie dovedile de recunoştiñã
piósa, ce s'aũ adus de urmaşi înaintaşului
celui adurmit.

Aũ fost demne aceste serbãri, pentru
cã s'a dovedit cu ele stima generalã,
ce toþi fiii bisericii neunite o pórtã
amintirii arhierelui lor decedat, par-
ticipãnd la serbãri toþi arhieriei, clerul

înalt, laicii distinşi şi pãnã la cel din
urmã proletar.

Aũ fost demne aceste serbãri şi
pentru mulţimea şi varietatea formelor,
în cari s'a arãtat recunoştiñã şi pieta-
tea faþã de întemeiãtorul ierarhiei
romãne neunite.

Aũ fost demne în sfãrşit aceste
serbãri şi pentru tactul, cu care aũ fost
aranjate; ele adecã aũ rãmãs serbãri
de naturã bisericescã. Acesta a fost
fórtã bine aþa: de o parte între împre-
jurãrile actuale nici nu se putea alt fel;
de altã parte s'a încunjurat atingerea
de susceptibilitãþi, pentru cã sub altã
judecatã cade activitatea mitropolitului
Şaguna ca arhiereu al bisericii sale şi
sub alta ca om politic.

Dar tóte referinþele politice aũ fost
încunjurate în partea oficiósa a serbãrilor.
Şi asta o constatãm apriat din cele ce
pãnã acum le scim.

Politicã s'a fãcut numai în partea
neoficiósa a serbãrilor, a nume la ban-
chetul de la Rãşinari. Şi nici nu e
mirare, de óre ce cu greũ este a face
abstracþie cu totul de la rolul politic al
unui arhiereu, a cãruí activitate nici
nu póte, sã fie lipsitã de latul politic.

Dintre tosturile rostite la Rãşinari
meritã tótã atenţiunea nóstrã tostul
rostit de domnul Mocsonyi Alesandru.

Domnul Mocsonyi în discursul Dsale
face abstracþie de la persóna arhierelui
serbãtorit şi contemplã de pe orizonturi
mãi largi biserica, rolul şi rostul ei în
viaþa poporului romãn.

De partea acesta a discursului nu
voim, sã ne ocupãm, de óre ce nu avem
înaintea ochilor un teost autentic şi nu
credem ca discursul reprodus în foii sã
fie espresiunea fidelã a celor rostite de
domnul Mocsonyi.

Este înse un pasaj în acest discurs,
care nu-l putem lãsa fãrã observare.

Domnul Mocsonyi a zis, cã tóte atacu-
rile confesionale, ce în decursul vécurilor
s'aũ fãcut asupra bisericii romãne, asupra
romãnismului s'aũ fãcut, şi cã romãnismul
aũ cãutat sã-l slãbescã şi grecismul
şi slavismul şi protestantismul şi catoli-
cismul.

Noi avem tot respectul faþã de
înaltele calitãþi şi vastele cunostiñe ale
domnului Mocsonyi, dar pãstrãnd acest
respect nealterat ne permitem a observa,
cã subscriem necondiþionat constatarea
domnului Mocsonyi, în ceea ce privesce
grecismul şi slavismul, — se exprima
mãi scurt domnul Mocsonyi, dacã zicea
simplu „ortodoxismul“, — şi protestan-
tismul; înse privitoriũla catolicism sîntem
siliþi a ne face cel puþin rezervele.

Cã reprezentãntii catolicismului din
Ungaria aũ avut póte şi scopul de a
ataca romãnismul, n'o negãm absolut,
mãcar cã s'ar putã disputa. Cei ce aũ
favorisat unirea nóstrã, aũ vrut, sã în-
grãdescã biserica catolicã din Ardeal
faþã de calvinii; eraũ deci conduşi de
considerãri *religióse*, ér nu *naþionale*.
Dar şi pentru cazul, când aceşti re-
presentanþi ai catolicilor ar fi avut
scopul ascuns de-a ataca romãnismul,

Feuilleton.

Ceva despre unificarea calendariului.

În anul acesta s'a pornit o mişcare
laudabilã în cauza unificãrii calendariului,
care ar avé de scop, ca aceia, cari orî în
viaþa publicã civilã orî în cea bisericescã se
folosesc încã de calendariul vechiũ şi defec-
tuos Iulian, sã-l pãrãsescã şi sã primescã
pe cel nou întocmit dupã computurile cele
mãi esacte ale cunostiñtelor astronomice şi
matematice numit gregorian.

Iniþiativa acum vine de la un preot
din apus: Tondini de Quarenghi, reprezentant
al academieii de sciinþe din Bologna. Acest
erudit om a întreprins o cãlãtorie în Orientul
Europei şi în mãi multe state a þinut con-
ferinþe despre raþionabilitatea unificãrii ca-
lendarului. Despre conferinþa þinutã în
Romãnia în Ianuariũ a. c. a raportat la
timpul sãu şi „Unirea“.

Ar fi înse fórtã dureros, de cum va
idea desfãşurãtã de dl Tondini de Quarenghi
şi îmbrãþiñatã pretutindenea cu mare cãldurã
s'ar da ultãrii. Unde aceea va rãmãnã fãrã

de rãsunet, e semn, cã acolo nu voesc a þiné
paş cu progresarea sciinþei.

Voesc, sã mã ocup şi eu niþel de chestia
asta, şi aþi dori, sã se ocupe cât de mulþi
de ea.

Sã vedem darã, ce defecte are calen-
dariul vechiũ Iulian?

Iosif Papp-Szilãgyi în „Euchiridion“-ul
sãu zice (pag. 504), cã în calendariul Iulian
sînt dóne erori: 1) Cã anul solar, pe cum
l-a stabilit Iuliù Cesar, are numai 365 de zile
şi 6 óre; 2) cã luna nouã şi plinã dupã 19
ani cade érãþi în aceea-þi zi pe aceea-þi órã.

Sã vedem, ce e eróre în acestea.

Eróre e aceea, cã anul tropic sau solar
nu are 365 zile şi 6 óre, ci 365 zile, 5 óre,
45 prime şi 46-17 secunde, şi aþa în calen-
dariul Iulian, introdus de Iuliù Cesar în anul
45 a. Chr. pe basa computurilor lui Sosigene
şi M. Flaviũ Scriba, cu 11' şi 14" e mãi
lung ca anul solar, şi acestea 11' şi 14" în
129 ani cresc la o zi. De aci a urmat, cã
ecuinocþiul vernal în 325, când s'a þinut con-
ciliul din Nicea, a cãdut deja pe 21 Martie,
şi acestã zi s'a luat apoi de basã la compu-
tarea Pascilor.

Înse preste câte va vécuri s'a observat,
cã ecuinocþiul amintit cade mãi timpuriũ.
De unde numai aceea s'a putut deduce, cã
anul Iulian într'adevër e mãi lung cu ceva
ca anul tropic. În secul al XV-lea diferenþa
asta a fost eclatantã. Mãi mulþi s'aũ ocupat
cu repararea acestei diferenþe, cardinalul
Nicolãu Cusa a şi arãtat, cã numai de cum
va se vor lãsa a fãrã câte va zile din an,
va cãde ecuinocþiul vernal érãþi pe ziua fixatã
21 Martie. Pontificele Gregoriũ XIII a dispus
prin bula din 14 Februar 1582, ca sã se lase
din acest an 10 zile, şi dupã 4 Octobre sã se
serie 15 Oct. şi pentru ca pe venitoriũ sã
se evite greşela acesta, a dispus, cã anul cu
sute complete sã nu fie visecti, fãrã numai
dacã numërul întreg al anilor se împarte nu
cu 4, ci cu 400 fãrã remanenþã, aþa darã
anul 1600 sã fie visect, 1700, 1800 şi 1900
înse nu, prin urmare diferenþa de 10 zile, ce
în anul 1582 a fost între calendariul Iulian
şi între cel gregorian, în 1700 a crescut cu
1 zi, în 1800 érãþi cu 1 zi, şi de aci e acum
diferenþa de 12 zile între cele dóne calendare.
De la 1900 înse, ce acum nu e de parte,
pãnã la 2100 diferenþa va fi 13 zile. De
cum va darã acum nu s'ar efeptui unificarea

totuși nu ar fi îndreptățită afirmarea, că catolicismul a căutat, să slăbescă românismul.

Întru adevăr unicul reprezentant autentic al catolicismului este singur Pontifical Roman, ér El scopurile Sale le-a arătat în actele publice emantate de la Scaunul său Apostolic. În actele acelea biserica noastră este recunoscută de biserică cu adevărat națională, recunoscându-i-se limba liturgică *națională*, ritul și disciplina veche răsăritenă, ierarhie *națională*, deschilinită și neatrănătoare de ori ce altă ierarhie din lume. Actele aceste publice, date ființei, nu admit afirmarea, că catolicismul ar fi atacat românismul, și faptul, că *toți* Românii din Ardeal și Ungaria se uniseră la început, dovedesce, că catolicismul i-a convenit poporului român a nume pentru latinitatea sa, adecă pentru faptul, că prin catolicism nu-și vede întru nimic atacat românismul său.

Aceste sînt fapte înregistrate pe paginile istoriei.

Le-am relevat din incidentul discursului domnului Mocsonyi rostit la Rășinari, ca să arătăm, în care înțeles a putut, să vorbească însuși Dsa despre atacarea românismului prin catolicism, și pentru ca să nu fie amagiți nici cei slabi.

În colo constatând din nou caracterul demn al serbărilor aranjate în onorea mitropolitului Șaguna aducem felicitările noastre și celor ce le-au aranjat și celor ce au participat, pentru că progresul unui popor este condiționat de la stima și venerațiunea, ce o poartă marilor săi.

Cestiunea liturgiei magiare. — În numărul trecut am publicat programul „Comitetului regnicolar al Magiarilor catolici de rit grecesc”. Aflăm, că e bine, ca Românii catolici de rit grecesc să fie informați despre ceea ce uneltesce acest comitet regnicolar. După ce am primit și noi broșura, în care acel comitet publică programul său, cuvîntul de deschidere, care l-a rostit în adunarea din 20 Iunie președintele comitetului, și apelul

comitetului, de astă dată publicăm cuvîntul acela de deschidere. Êtă-l:

„Mult stimat comitet regnicolar, Iubiți frați de credință! Când atât în numele meu propriu, cât și în al întregului presidiu mulțămesc cu iubire sinceră pentru încrederea, cu care ne-ați onorat: cuvîntul cel dintăi al meu nu pôte, să fie altul, de cât rugăciune isvorită din inimă către Domnul cerului, ca el să însoțescă cu binecuvîntarea și scutirea sa activitatea noastră pornită în zina acésta.

„Luî ne rugăm, ca să ne facă milostivă noué inima locîinătorului pămîntesc al Domnului nostru Christos, înainte a căruia tron sfințit noi nu cerem alta, ci numai dreptatea. Căci noi așa am învățat de la părinții nostri și de la păstorii nostri sufletesci, că disciplina bisericii greco-catolice nu numai permite, ci de-a dreptul pretinde folosirea limbii materne în cultul dumnezeesc.

„Nu negăm înse, ci strigăm cu glas mare, că acésta administrare simplă a justiției ar însemna pentru noi adevărata mântuire, de ore ce ea ne-ar scăpa din nedrepta noastră poziție, carea e mai rea de cât martiriul.

„Voi toți sciiți, Iubiți frați de credință, că poziția acésta nedreptă a creat-o pe sama noastră idea modernă de naționalitate. Sciiți, că noi nu sîntem alta de cât Magiari greco-catolici, strănepoții acelor Magiari neuniți, pe cari în parte încă pe timpul principilor și de atunci i-au adaus la biserica noastră fluctuațiile timpurilor. Dară o sciiți și aceea, că idea de naționalitate născută în dricul vécului nostru, chiar și înainte prietiniilor nostri, dară mai virtos în tabéra vrășmașilor nostri a născut îndoeii cu privire la aceea, că cine sîntem noi? și ce sîntem noi?”

„Mai înainte de acésta, când ore cine aci în patria acésta întreba pe strămoșul nostru, că ce ești tu? întreba acésta nu însemna alta, ci numai aceea, că el sciricia religia întrebatalui; de aceea strămoșul nostru, după limba sa bisericescă, răspundea în chip popular, că el e „orosz” (rus) ori „oláh” (român), — bucuros lăsa, să-l numescă așa, fiind că scia, că sub acésta nimeni nu înțelegea alt ceva de cât religia lui, și fiind că iubia și stima pe coreligionarul său rutean și român, de aceea bucuros se identifica prin acésta

cu el, și de altă parte în străinătate Ruténul și Românul încă se mărturisia pe sine cu mândrie de Magiar, érá aci a casă nimeni nu întreba de naționalitatea noastră, căci se înțelegea de la sine, că fiesce care locuitoriu al pămîntului magiar e Magiar.

„Astăzi înse sub întreba: „ce ești” aci a casă de-a rîndul înțeleg ómenii naționalitatea întrebatalui, religia se retrage în sfund, națiunea și naționalitatea au încetat de a mai fi concepte identice, din rasele de popóre s'au făcut naționalități, și chiar și însă-și națiunea magiară e alta în privința politică, alta în privința dreptului public și éráși alta în privința etnografică. Poporul înse nu pricepe și nici când nu va pricepe distincțiile aceste fine, și la întreba aceea, ce ești? o parte mare a fraților nostri de credință, — pe unde limba noastră bisericescă încă nu e cea magiară, — încă și astăzi răspunde, că e „orosz” ori „oláh”, căci dacă ar răspunde, că e „greco-catolic”, atunci întreba éráși ar scirici, că „bine, bine, dară rutean ori român?”

„Êtă dară, Iubiți frați de credință, cu cuvintele aceste puține am caracterizat în de ajuns poziția noastră nedreptă: noi sîntem jertfele turburării de concepte celei provocate prin idea de naționalitate, căci în ochii părții celei mai mari a Rutenilor și Românilor trecem de rengați, érá în ochii Magiarilor celor și de altmintrea exclusivi de la fire trecem de spioni, cari se vîresc, și ambele părți ne timbréză cu sigilul nevredniciei de încredere. Acesta e un fel al martiriului, Iubiți frați de credință, mai réu de cât martiriul antic, căci trebuie să cădem jertfă așa zicînd împunsăturilor de țînțari.

„Cum să scăpăm de turburarea acésta grozavă de concepte, care ne impune atâtea jertfe? Vrășmașii nostri ne dau sfatul, că să alegem între religia și între naționalitatea noastră. Dară noi nu vom, să alegem, căci în chip tot așa de neînfrînt ne alipim de credința noastră strămoșescă ca și de naționalitatea noastră, și căci scim, că biserica are mijloc spre aceea, ca să ne mântuescă de păharul cel amar al acesteî alegeri grele: liturgia magiară. Dóră biserica cu tot dreptul ar puté, să pretindă de la noi, ca noi să suferim pentru credința noastră strămoșescă, și noi o am și face acésta cu însufletire,

calendariului, preste 200 de ani sigur că va fi pe tapet éráși chestia asta.

Din acestea se vede, că diferența asta în 400 de ani crește cu 3 zile, căci 400 de ani Iuliani sînt cu 3 zile mai lungi de cât 400 de ani gregoriani, respective și aci încă este puțină diferență, a nune 400 de ani Iuliani fac 146.100 zile, 400 ani gregoriani 146.097 zile, 26 prime și 40 secunde, și acestea 26' și 40" vor crește ore când la 1 zi, aceea înse nu va fi iute, va fi adecă la anul 3200, și atunci așa își vor ajuta, că anul acesta nu va fi visect, pe cum nici acela, care va urma cu 3200 ani după aceea, adecă anul 6400. Vor vedé, cari vor trăi pe atunci, că așa va fi.

A dóua eróre e, că în calendariul vechiu crugul lunii e luat, pe cum îl arată ciclul lui Methon, va să zică schimbările lunii la 19 ani revin éráși pe acela-și timp. Nu e înse așa, ci este puțină diferență, a nune schimbările lunii la 19 ani revin mai timpuriu cu 1½ órá, și diferența asta în 304 ani crește la 23 ore și 21 prime, adecă aprópe 1 zi. Diferența asta acum e cam de 5—6 zile. Așa dar calendariul Iulian nici

strămutările lunii nu le arată, pe când se întâmplă ele aievea. d. es. în anul 1897 după calendariul vechiu luna nouă în Ianuariu ar trebui, să fie în 27, dară e în 20, în Februarii ar trebui, să fie în 25, dară este în 19, în Martie ar trebui, să fie în 27, dară este în 21 ș. a. m. d. în 1898 luna nouă ar trebui, să fie în Ianuariu în 10, dară este în 5, în Februarii ar trebui, să fie în 8, dară este în 2, în Martie ar trebui, să fie în 10, dară este în 3, în Aprilie ar trebui, să fie în 8, dară este în 2 ș. a. m. d.

Êtă dar erorile calendariului Iulian.

Acestea erori fac apoi diferență în computul zilelor și diferență în computul serbătorilor mobile, respective în computul Pascilor, căci anul Iulian e cu 12 zile mai lung de cât cel gregorian, și așa nici ecuinocțiul fixat nu cade pe acea zi, pe care ar trebui; schimbările lunii încă nu le arată corect. Êr apoi acești doi termini sînt hotărîtori la computarea Duminecii, pe care să cadă Pascile. Calendariul Iulian și prin urmare și biserica noastră și ecuinocțiul vernal și umblarea lunii le fea și acuma, pe cum

a fost în an. 325, când s'a ținut conciliul de Nicea.

Referitoriu la ținerea Pascilor conciliul Nicean nu a declarat aceea, ca ele să se serbeze după computarea ciclului lui Methon, ci să se serbeze în Dumineca primă după luna plină, ce va urma ecuinocțiul vernal. Nu se pôte dară justifica cu nimica aceea, că biserica noastră se ține de erori și nu primesce calendariul nou, în care computările sînt mai esacte și corespundătoare legilor naturii.

Înalt Preasfințiiile Lor capii și prelații bisericii noastre pot, să decidă în chestia asta. Din parte-mi aflu de dorit, să decidă și în privința asta ca referitoriu la alte reforme, a căror dorință s'a arătat din alte părți. Îmi însușesc deci și eu dorința fratelui Hubic, ca un sinod să se ocupe cât de iute de reformele acestea.

Iuliu Szabó.

dacă cercarea acésta ar fi de așa, cât ea să înalțe viața religioasă; ce bucurie pôte înse, să aibă biserica în cercarea acésta, când e lucru învederat, că ea nu numai nu nutrește viața religioasă, religiozitatea internă, ci de la firea sa e de-a dreptul melegariul indiferentismului religios?

„Destulă pedépsă am suferit pentru acea greșelă a acelor strămoși ai noștri, cari au trăit înainte de unire, că nu au imitat esemplul coreligionarilor noștri români și nu au introdus cultul dumnezeesc cel magiar. Destulă pedépsă am suferit pentru aceea, că mișcarea pornită pe temeiul religios la începutul acestui veac am lăsat-o, să trecă pe terenul politic. Destulă pedépsă am suferit (în acest caz fără ca să o merităm) și în locul aceluia, cari vor, să ne siléscă la aceea, ca să ne lăpédăm de naționalitatea noastră. Acum în sfârșit am merita răsplată suferințelor noastre.

„Iubiți frați de credință! Nu pot închia cuvintele mele, fără ca în numele nostru al tuturor să nu exprim mulțămintă sinceră comitetului din Hajdu-Dorog, carele în decurs de decenii s'a luptat adevărat că sub altă devisă, dară pentru aceea-și țintă, pentru care din ziua de astăzi luăm lupta asupra-ne.

„Clară și limpede e situația, înaintea căreia stă comitetul regnicolar. Devisa „episcopiei magiare“, sub care au luptat frații noștri din Hajdu-Dorog, n'a aflat aprobare din partea puterii statului, carea poftese, ca mai întâiu să regulăm afacerea noastră cu biserica. De altă parte nici puterea bisericească încă nu a apropiat mișcarea noastră referitoare la liturgie, de când ca urmare a direcției naționalistice s'au mestecat într'însa și puncte de vedere de cele politice, și de când s'au amestecat într'însa și elemente de acelea, cari adevărat că sînt binevoitoare rasei noastre, dară sînt străine de religia noastră. Așa s'a întimplat, că pe păstorii noștri cei cuprinși de zel religios i-au oprit de la agitarea ulterioară a afacerii noastre, érá prin acésta am pierdut chiar conlucrarea aceluia, cari deja la începutul vécului acestuia, așa dară deja cu mult înainte de nascerea cestiunii naționalistice, au pornit mișcarea acésta sfîntă pe temeiul curat religios și au purtat-o până în anul 1868 singur numai pe umerii sîi.

„Nu putem deci, să ne facem noué inși-ne imputarea, că am luat în mîna noastră firul într'un timp, când nu ar mai resta nimic alt ceva de făcut, fără numai să culegem pome cöpte. Döră acum sînt numai câte va săptămîni, de când am auzit din gura cea mai competentă, că afacerea noastră e numai în stadiul începutului înfloririi, ba în parte numai în stadiul muguririi, dară nu am auzit-o numai acésta, ci am văzut și aceea, cum în urma cuvîntului opritoriu al puterii bisericești au cădut mai mulți muguri și mai multe flori, cari se desvoltaseră deja frumos . . . la câte primejdii pôte deci, să fie espusă cauza noastră, până când se va cöce rodul?!

„Dar să nu ne perdem curajul, iubiți frați de credință! Döră noi ne-am constituit chiar cu acel scop, pentru ca după cuvintele programului nostru „să susținem și să întărim folosirea limbii magiare în cultul dumnezeesc cel greco-catolic“ și prin acésta să punem încă de timpuriu stavilă aceluia curent de desvoltări retrograde, a cărui reușită ar fi de folos numai vrășmașilor comuni ai bisericii și na-

țiunii noastre. Și ne-am constituit proprie cu acel scop, ca reducënd mișcarea noastră pe temeiul acela curat religios, pe care se pornise la începutul vécului acestuia, prin acésta să ne facem vrednici spre aceea, ca puterea bisericească să asculte justa noastră cerere.

„Să pornim deci în drumul cel mare, iubiți frați de credință, întrarmați singur cu arma credinței. Să fie înaintea ochilor noștri ca ideal nu numai mîntuirea din suferințele noastre, ci și acel scop final neindiferent pentru puterea bisericească și pentru cea civilă, ca dacă am realizat liturgia magiară, pe pămîntul patriei noastre nimeni să nu fie mijlocitoriu mai competent al curentului de idei dintre Orient și Occident și prin acésta al păcii religioase și naționale ca noi magiarimea greco-catolică.

„Încă o dată: Binecuvîntarea lui Dumnezeu să ne însoțéscă în silințele noastre! și acum declar de constituit comitetul regnicolar și deschid consultările lui.

Revistă bisericească.

Turcia.

În patriarhatul Armenilor ortodoxi a erupt crisa din cauza atitudinii regimului turcesc față de alegerea catolicosului din Sis în Cilicia. Turcia a recunoscut jurisdicțiunea patriarhului armean asupra catolicatului de Sis și dreptul de a conduce alegerea de catolicos. Când înse patriarhul pentru conducerea alegerii a delegat pe episcopul din Ierusalim, ministeriul de justiție s'a opus pe motivul, că catolicatul de Sis ar fi independent de la patriarhatul Constantinopolitan, de unde patriarhul nu are nici un drept a se mesteca în alegere, érá alegibilii nu sînt de cât membrii sinodului din Sis. Patriarhul a protestat în contra procedurii ministrului declarând, că în atari împrejurări nu-și mai pôte duce oficiul, deci se va retrage. Armenii sînt förte indignați, și e temere de noué turburări între ei.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Casa magnașilor a ținut Lună ședință, în care s'au primit proiectele de legi despre darea pe spirituöse, pe zachar și bere, și despre acoperirea speselor pentru grijea de morboși.

Martii în ambele case s'a cetit autograful regal, priu care se amănă desbaterile dietale până în 5 Septembrie.

În cestiunea cuotei pertractările decurg între comisiunea parlamentară ungară și cea austriacă. Comisiunea ungară de și a enunțat principiul, că în venitul brut să nu se compute pozițiile transitorie și dările noué, totuși în computul, ce l-a făcut, a luat mai multe din acele poziții. Prin acésta apărënd mai mare venitul statului, are să se ridice în proporție și cuota.

Austria.

Fraternizarea Cehilor cu Rușii se pare, că e un spine în ochii Polonilor, cari nu pot uita, că Rusia a lucrat pentru împărțirea Poloniei și până azi persecută elementul polonesc de sub stăpînirea sa. Din acest motiv se zice, că Polonii ar inclina spre Germani și formând cu aceștia majoritatea parlamentară ar ușura guvernului retragerea ordinațiunilor de limbă, cu atât mai virtos că ele nu aduc nici un folos Polonilor fiind în Galiția limba lor dominantă. Sciind, că Polonii au mers mai mult alătura cu Germanii și în contra celor alalte naționalități slave, nu ne-am mira, dacă ar apuca érá pe acea cale.

Escesele antisemitice se repetesc în Galiția. Sâmbătă noapte poporul din jurul opidului Sandeț au aprins toate crișmele și fabricile de vinars, au demolat casele Jidovilor și ale oficialilor, cari îi apărăra. În Sandeț Duminecă noapte poporul a intrat în casele Jidovilor ducënd și încercënd pe caré tot, pe ce au putut pune mîna. Când plebea era alungată din o stradă, se aréta și prăda în alta.

Jidovii, ca să scape, staü cu luminile aprinse, punënd în ferești crucifixe. Aspectul opidului presentă o privescătoare tristă ca și după un război devastător. Jidovii părăsesc orașele, căci scenele sângeröse din Sandeț se repetesc și pe airia.

Franța.

Cu mare greutate a succes lui Brisson a compune cabinetul din elemente republicane mai radicale.

Noul cabinet s'a prezentat camerei Joii. Brisson reflectând la votul camerei a declarat, că va governa țara numai cu ajutoriul republicanilor. (Meline era spriginat și de drépta.) Își va dedica activitatea pentru două mari reforme: reforma dărilor și cestiunea adăpostirii lucrătorilor. Va lucra pentru desvoltarea armatei. În ce privesc politica esternă, guvernul de o potrivă va apăra cu trezie patriotismul, moralul și interesele Franței. Va respinge cu energie ori ce încercare de amestec, ce ar tăia în independența societății civile și în supremația puterii politice. Biserica, pe cum apare din cuvintele ultime, numai favoruri nu pôte aștepta de la cabinetul Brisson.

Italia.

Presidentul noului cabinet este generalul Pelloux. El se va presenta camerei numai în 4 a c. El a trimis prefectilor districtuali o circulară, în care îi obligă, să grijéscă de acurata observare a legilor, să studieze cu de-adinsul lipsele populațiunii și să propună guvernului mijlocele, prin cari s'ar poté ameliora situația în unele ținuturi. Guvernul demandă, ca dispozițiunile, cari țintesc la conservarea instituțiunilor sociale, să se observe cu vigóre. Ori ce faptă și propagandă de natură subversivă, ori în ce formă s'ar aréta, tebuie suprimată. Adecă voesce dl Pelloux, să guverneze milităresce.

Turcia.

În cercurile oficiose din Constantinopol eruperea certelor sângeroase de la confiniile turcesci-muntenegrine se espune ast fel: Certa s'a început cu atacarea unui curier turc de către Muntenegrini, cu care ocaziune două persoane au fost ucise, era una rănită. Apoi s'a născut o febră, care în tot momentul amenința, să degenereze în conflicte sângeroase. Garnisona turcescă, al cărei efectiv corăspundea numai pentru recerintele timpului liniștit, de și mică, totuși a domnit situația, până când un atac îndreptat în contra unui corp de gardă turcesc a deslănțuit patimile și a ațîțat pe Albanezi la represalii. Primind garnisona forțe nouă a pus capăt turburărilor. În decursul turburărilor au fost prefăcute în ruine casele mai multor locuitori mohamedani și creștini. Sultanul a dat ordin, să se reedifice, era indivizilor compromiși și refugiați preste confinii le dă amnestie. Prințul Muntenegrului a mulțămît sultanului telegrafice pentru măsurile luate spre restabilirea ordinii în Berane.

Grecia.

După nefericitul război optimiștii credeau, că statul grecesc în curînd se va repara. Criza financiară și lipsa organizării bisericești și politice sînt cele vechi în Grecia. Buna voință a regelui și garantarea împrumutului grecesc de către puterile europene pot ridica pe Greci, dacă o voesc și ei serios acesta. Ei înse nu o voesc. Pe cum scrie un bărbat de stat grec în „Acropolis“, Grecia nu are biserică cu organizare corăspundătoare, instrucțiunea publică e cât se pôte de defectuoasă, și administrațiunea încă nu stă mai bine. Legea despre obligamentul militar a devenit ilusorie prin multele motive de a se subtrage de la acest serviciu. Deficitul în 1897 și 1898 s'a urcat la 70 de milioane și nu consumă numai restul împrumutului contras, fără mai lasă și o mare lacună. Calea de a acoperi deficitul e închisă prin legea de controlă. Urcarea contribuțiilor încă e aprôpe imposibilă considerând miseria poporului grecesc. Ast fel Grecia trece prin o crisă de tot grea, și guvernul în loc de a simplifica administrarea și de a reduce cheltuelile publice cugetă, cum să mărescă budgetul.

Spania și America.

Spania trece prin o crisă de tot grea. Finanțele statului sînt desecate, era poporul se află într'o extremă miserie, care ușor pôte erupere în revoluțiune. Partidele politice în loc de a conlucra în armonie spre delăturarea nefericirilor publice, se certy făcându-și una alteia imputări pentru calamitățile, ce vin asupra țerii. În 24 Iunie au fost închise prin decret regal desbaterile parlamentare, cari numai provocau patimile dând ansă la nouă complicațiuni. În consiliul ministerial ținut după aceea s'au luat măsuri pentru conservarea ordinii în lăuntru și pentru continuarea războiului.

Flota spaniolă se află închisă în portul de la Santiago. Dacă Spaniolii vor bate pe Americanii la Santiago, atunci li-se deschide calea la o pace onorabilă. De cum va ar căde această fortăreță în mîna inamicilor, tot va intra o liniște până la toamnă. Americanii, în armata cărora domnesce epidemia de friguri galbene, nu ar fi aplicați a continua ocuparea insulei până la toamnă, când se mai răcesce clima.

Scirile cele mai nouă sună, că flota spaniolă se află închisă de Americanii în sinul de Santiago. Admiratul Cerevera e adus în critica situație ori de a-și nimici însu-și năile ori de a le lăsa pradă Americanilor.

Asia.

Avantajele concesse de Sina unor puteri europene au deșteptat indignațiune și îngrijiri între popoarele estemului Orient.

În Iaponia partidul progresist a publicat un manifest, în care pretinde de la guvern o politică esternă energică. Stările din Sina nu pot, să mulțămescă pe Iaponezi. Iaponia spre a stabili și consolida echilibrul în Orient după războiul costisitor, ce l-a purtat, a retrocedat Sinei peninsula Liaison, și Iaponia a recunoscut mai întâi independența Coreei. Dară în scurtul interval de un an și jumătate Sina a cedat Germaniei Kiaochiul, era Rusiei Port-Arthurul și Talienshanul. Ea amai făcut concesii Angliei și Franței. Se deschide perspectiva, că pe încetul Sina își va perde existența ca stat independent. Prestigiul și interesul Sinei spre a-și susține independența Sinei pretinde, să închie alianță cu vre o putere, care are tot acest interes. Se anunță, că Francezii în Kwang-Cian Wan au întimpinat mare rezistență din partea indigenilor. Conducătorii de marină sinezi, care a condus năile franceze în port, a fost ucis de indigeni, era familia lui a fost maltrată. Indigenii nu voesc, să vindă vîptuale garnisonii franceze. S'a descoperit o conjurațiune cu scopul de a inscena turburări în provincia Kwang-Tung. Încercările oficialilor sinezi de a mulcomi pe indigeni au puțin succes.

Corespondințe.

Comloșu Mare la 23 Iunie 1898.

Prea Onorată Redacțiune!

Datoria, ce incumbe preotului de a-și câștiga știință cu deosebire sacră, este chiar așa de veche ca și însă-și instituțiunea sacerdotului. Pentru aceea încă în legea veche între ornatele sacerdotale se număra și raționalul, pe care era scris manifestarea și adevărul, ca semn că sacerdotul trebuie, să poședă cunoșcerea adevărului și discrețiunea în judecată. Pentru aceea tot acolo se demandă, ca rușile, ce serviau la purtarea sicriului Domnului, să se afe tot de una în verigă, ca să nu se producă întârziare prin băgarea rușilor acelora în verigă atunci, când lipsa cerea, ca sicriul să fie dus, prin

ce după interpretarea s. Părinți era-și se denotă necesitatea, ca preoții, prin cari se duce, se reslătesce biserică în toate părțile lumii, neîntrerupt să se ocupe cu științele sacre, pentruca să nu-i cante a învăța atunci, când din oficiu sînt datorii a da altora învățatură, prin ce lățirea doctrinelor s. bisericeii ar suferi întârziare. Era profetul Malachie zice, că buzele preotului vor păzi știința, și din gura lui vor cerca legea. Domnul Christos îi numesce lumina lumii și sarea pămîntului și le recomandă înțelepciune și prudență. S. Apostol Paul scrie lui Tit, că să lea a minți la învățatură. Sfinții Părinți, conciliile bisericeii, atât cele generale cât și cele particulare, legă cu tot de-adinsul și de repetite ori de inima preoților, ca să tindă a se perfecționa în științe. Nici că se pôte alt cum, căci dacă credința este recerinta esențială în un preot, cu atât mai virtos nu trebuie să-i lipsescă nici știința, fără de care nu pôte, să satisfacă chemări sale de a ține nestînsă în inimile omenilor făclia învățăturilor divine, de unde și adagiul zice, că „popa fără știință este pom sêlbatic, era fără de credință este plantă veninosă“. Și dacă orb pe orb conduce, ambii cad în gropă, zice s. Scriptură.

Vorbele înse numai mișcă internul omului, era punerea în faptă a celor zise este mult influențată și de exemple. Pentru aceea s. biserică pentru a stîrni în cler nobila emulațiune în învățatură a grijit a se ezice principiul, că la conferirea beneficiilor pe lângă purtarea morală corăspundătoare statului preotesc să se aibă în vedere și gradul de cualificațiune a recurenților. Așa ca să retac altele, amintesc aci numai decretarea Conciliului provincial prim al Provinciei bis. gr. cat. de Alba Iulie și Făgăraș ținut la anul 1872, care la T. VII. c. 1. alinea ultimă „așteptă de la toate ordinariatele, ca la conferirea beneficiilor bisericești și la împărțirea feluritelor ajutore spre stîrnirea nobilei emulațiuni în cler să fie cu distincție considerațiune la nisuițele de ulterioară perfecțiune științifică dovedite de recurenți în restimpul serviciului lor“.

Și cu toate astea aflăm, că mulți dintre preoții nostri, după ce absolvă cursul teologic, pun foarte puțin pond pe ulterioară lor perfecționare științifică. De aci apoi provine și aceea, că cărțile din sfera literaturii bisericești nu sînt primite așa, pe cum ar trebui, și domnii autori trebuie să aștepte ani de-a rîndul, până ce după multă îmbiatură pot, să petrecă atâtea exemplare, ca să-și pôte acoperi barêm în parte spesele cu tipariul. Ba se află și de aceia, cari prenumără cutare op numai siliți, ori din considerare cătră persoana autorului, dar a-l ceti cugetă de timp perdat.

Mi-se va obiecționa pôte, că cauza la asta este sêrăcia, pentru că clerul este miser dotat și în împrejurările de azi abia pôte trăi. Eă înse asta nu o admit, pentru că ca unul, ce încă trăesc din un salar modest, vîd, că se pôte, dacă este voe, să sacrificăm ceva și pentru ulterioară perfecționare științifică, numai mai puțin trebuie fumat și beut. Ci după părerea mea — și pôte și a altora — cauza în cele mai multe casuri este, că preoțimea vede, că din cultivarea literaturii nu prea are folos. Cel chemați a stîrni emularea nu sînt tot de una „cu distincție considerațiune la nisuițele de ulterioară perfecțiune științifică“; de aici

preoții se dau la alte lucruri mai puțin edificatoare, se fac cu totul materialisti căutând a aduna numai avere, ca să-și potă împlini poftelile lumii petrecând în delectări neiertate ori cel puțin necuviincioase pentru statul preoțesc.

Căci la urma urmelor și preotul este om și ca atare supus slăbiciunilor și nu este scutit de la cădere, dacă îi lipsese înboldul în sufletitor, perțând totă sperarea. Sau pôte, să se mai animeze la luptă ostașul, care când este vorbă de răsplătire, e dat la o parte și desprețuit?

Este dară foarte laudabilă instituțiunea esamenului concursual, care este prescrișă și observată în biserica apusului mai pre-tutindenea, de și cu unele abateri de la modalitatea conciliului Tridentin. Ba chiar și în biserica greco-orientală se află așa numitul esamen de cualificațiune, fără de care nime nu pôte fi aplicat în beneficiu preoțesc. Dacă un ast fel de esamen s'ar introduce și la noi, cred, că ar înceta nemulțămirea și depri-mările escate cu ocaziunea conferirii beneficiilor, căci atunci fie care ar fi prețuit după forțele sale proprii, ér nu după favorul unui său altui interesat.

Încă una. Se scie, că clerul rural român cu aprobarea sfinței biserici trăește în căsătorie. Pentru ce dară este asta pedecă la conferirea beneficiilor? Dóră pentru că preotul căsătorit împlinesce o misiune triplă de *tată de familie*, care cu multe sacrificii, abnegațiune și mortificare grijesce de educațiunea unei sucrescinte nóné. din care în mare parte se recrutează fiitorea preoțime și dăscălime, de *cețatan* crescând membri onești și morali bisericii și statului, de *păstor* ni-suind a lucra mântuirea sufletescă a celor de sub păstorirea lui? Ori dóră este păcat, ce Apostolul numesce onorat?

Spre închiare mai adaug numai atâta, că este foarte tristă aparința, când unii și azi vreii, să mai facă deosebire între preoți de nascere din Banat și din Ardeal. Cantă, să vină smintelă în lume, vai înse nu celui ce se smintesce, ci celui ce dă ocaziune spre smintelă. Eú înse mă mângăiu cu cuvintele Domnului Christos: „Fericiți cei ce fámândesc și însetoșeză de dreptate.“

Vé comunic și nisece noutăți. În comuna Kis Orosz primind sfința unire 37 familii cu 141 suflete, parochia matre Comloșu Mare a câștigat o nouă filie. Dna Rosalia Augustin ne-a înfrumșetă biserica cu un candelabru de 12 luminări în preț de 160 fl. Dumnezeu să primescă!

Recolta anului e promițetóre.

Dr Laurean Luca
paroc și adm. int. protopop.

Convocare.

Despărțemintul XXXII (Dicio-Sân-Mărtin) al „Asociațiunei pentru literatura română și cultura poporului român“ își va ține *adunarea sa generală ordinară*. Lună în 11 Iulie a. c. st. n. în biserica greco-catolică din Dicio-Sân-Mărtin la órele 10 autemeridiane cu următorii *Program*: 1. Dechiderea adunării. 2. Raportul general al comitetului. 3. Raportul cassariului. 4. Alegerea comisiunii pentru înscrierea de membri noi, pentru încassarea taxelor de la membrii vechi și noi și pentru censunarea socotelilor. 5. Raportul acestei comisiunii. 6. Proiectul de budget pe anul curent. 7. Alegerea și constituirea comitetului cercual pe o nouă periódă de 3 ani. 8. Alegerea a

doi membri, cari să represinte despărțemintul la adunarea generală din ást an a „Asociațiunii“. 9. Propunerii de sine stătátore. 10. Disertațiunii, cari la tot casul sînt a se preda directorului cu 3 zile înainte de adunare.

La această adunare se invită toți membrii „Asociațiunii“ din acest despărțemint și în general toți amicii culturii române.

Din ședința comitetului cercual al despărțemintului XXXII al „Asociațiunii“ ținută în Dicio-Sân-Mărtin la 22 Iunie 1898.

Vasile Zehan
direct. desp.

Simion Găluț
not. com.

Convocătorii.

Despărțemintul XXVI al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român își va ține adunarea sa din ást an în Reghinul săsesc la 17 Iuliu st. n. 1898 la 3 óre p. m. în șeola confesională română, în urma căreia sînt rugați prin această toți membrii „Asociațiunii“ din despărțemintul XXVI al Reghinului, pe cum și toți amicii culturii române. să participe în număr cât mai mare. Programa ordinii de zi se va ceta la deschiderea ședinței.

Reghinul săsesc la 28 Iuniu 1898.

Pentru Comitetul despărțemintului

Petru Uilăcan
președinte.

Ioșif Popescu
secretar.

Avis.

Părinții, cari ar dori, ca pruncii lor în anul scolaric 1898/99 să fie aședați în Internatul Pavelean de băieți gr. cat. de lângă gimnasiul superior gr. cat. din Beiuș sînt avisați, ca cel mult până la 20 August a. c. să-și trimită suplicile la Rectoratul aceluși Internat. Taxa de întreținere la an e 120 fl., pentru haîne uniforme 30 fl. Taxele se solvesc în două rate anticipative: la 1 Septembrie și 1 Februar.

Rectoratul Internatului Pavelean.

Noutăți.

Din Archidieceșă. Preanonratul Iuliu M. Montani paroch în Zlatna și viceprotopopul districtului Roșiei montane e numit protopop actual al aceluia-și district. — Onoratul Ioan Papiu preot disponibil e numit paroch în Veștem districtul Sibiului. — Onoratul Simeon Marcu administrator parochial în Noul săsesc districtul Cichindealului e numit paroch în Gârbova inferióră districtul Aiudului. — Onoratul Ioan Catone administrator parochial în Toldal districtul Reghinului e numit paroch în V. Sân-Ioana din acela-și district. — Onoratul Nicolău Litchirie cooperador în Alma săsescă districtul Mediașului e numit administrator parochial în Cârța săsescă Vicariatul Făgărașului.

Promotiune. În 22 I. e. Clarissimul Domu Basiliu Suciú. preot al Archidieceșei, deja doctor în filosofie a fost promovat în Roma la gradul de doctor în s. Teologie. Îi dorim, ca întorcându-se a casă să satisfacă pe deplin așteptărilor îndreptățite ale bisericii față cu dînsul.

Concurs. Despărțemintul al XXVI al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român publică concurs la 4 premii de câte 15 fl. a nume: 1) Două premii pentru acei învățatori din raionul despărțemintului, cari se vor distinge prin formarea de coruri fie cu adulți sau cu copii de șeolă. 2) Două premii pentru acei indiviđi din raionul despărțemintului, cari se vor distinge prin pomărit, grădinărit și stupărit. Petenții vor avé a-și așterne rugările directorului despărțemintului Petru Uilăcan protopop în Reghinul săsesc instruate cu adeverința comitetului parochial vidimată de protopopul respectiv până la 15 Iuliu st. n. 1898. Premiile se vor împărți în adunarea generală în 17 Iuliu st. n. 1898 în Reghinul săsesc.

Getirea clasificărilor și distribuirea premiilor la gimnasiul din Blaș s'a întimplat Mercuri, fiind de față Escelența Sa I. P. D. Mitropolit. corpul profesoral cu tinerimea studiosă, pe cum și părinții mai multor studenți. După cetirea clasificărilor și împărțirea premiilor Escelența Sa I. P. S. D. Mitropolit a adresat tinerimii gimnasiale o frumoșă vorbire părintescă, în care laudându-i zelul și diligența a îndemnat-o înainte de tóte, să dea mulțamită lui Dumnezeu, care l-a ajutat, ca și în acest an greú să studieze, și i-a conservat sănătatea, apoi corpului profesoral pentru ostenela avută în instruirea și educarea tinerilor gimnasiști. Deosebită laudă a adus Escelența Sa foștilor studenți din clasa a VIII-a, cari prin strălucitul esamen de maturitate, ce l-au depus, au făcut onóre gimnasiului nostru. Pe aceștia îi recomandă de model studenților din cele alalte clase îndemnându-i, să fie cu luare a mințe la propunerile profesorilor, ca să potă pune fundament solid cultivării sale, și tot o dată să se conformeze dispozițiilor necesare în ori ce institut. Urgitând diligența și moravuri bune și pentru viitor face tinerimea atentă. să aibă purtare correspunțetóre și după depărtarea din Blaș. Apoi dându-i binecuvintarea archierescă a închiat între strigătele de „Să trăeșcă“ ale tinerimii. Progresul tinerimii preste tot a fost foarte mulțamitor. Premii s'au distribuit în sumă de preste 400 fl. De pe anul scol. 1897/8 dăm următórele date referitóre la gimnasiu:

Clasa	Inscriși	Desertați	Remași	Eminenți	Satisfăcut	Neuf. din I studiu	Neuf. din mai multe studii.
I A.	40	3	37	3	27	2	5
I B.	36	2	34	3	25	1	5
II A.	40	1	39	—	30	7	2
II B.	40	4	36	3	26	4	3
III A.	38	2	36	2	26	7	1
III B.	38	1	37	—	29	7	1
IV	52	1	51	2	41	8	—
V	42	2	40	3	34	3	—
VI	37	1	36	3	32	1	—
VII	36	—	36	3	32	1	—
VIII	27	—	27	6	21	—	—
Suma	426	17	409	28	323	41	17
În 1896/7			404	21	288	53	44

Promovări. Aflăm cu bucurie, că rigo-sosanții în medicină Valeriu Laslo și Iulian Chitul Sâmbătă în 25 Iuniu au fost promovați de doctori în medicină la Universitatea din Cluș. Tot atunci și acolo au fost promovați de doctori în științele iuridice domni Simeon Pop și Iuliu Micșa.

Cas de mórte. Demetriu Sandru preot în Viștea inferióră vicariatul Făgărașului a repausat în 11 Iuniu 1898 în anul al 41-lea al vieții și al 20-lea al preoției. — Ștefan Pop paroch în Mihalt și protopop al districtului Aiudului a repausat în 25 Iuniu în anul al 65-lea al vieții și al 40-lea al preoției. El a fost un stîlp al bisericii noastre, și de aceea și înmormintarea lui a fost o manifestare vrednică a pietății, carea biserica noastră o nutrește față cu fiii săi cei vrednici. La înmormintare pe lângă miile de inteligenți și de popor au luat parte și I. P. S. D. Mitropolit și Rsmii dñi canonici Ioan M. Moldovan și Simeon Pop Mateiu. Discursul funebral l-a rostit Preaon. Dr Augustin Bunea.

În veci amintirea lor!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Despre iconografia bizantină.

(Continuare.)

În vécul al patrulea și al cincilea figurile sfinților și martirilor s'au dezvoltat tot mai bine, tipul istoric al lui Christos și al Preacuratei Feciore s'a întărit eschidând tot mai mult reprezentările simbolice, și la figurile lor, cele ce șed liniștite și în chip solemn în gloriificare pe scaun împărătesc, se referesc adorarea sfinților celor din jur de ele și simbolele, cele ce însoțesc reprezentările acestea. Se dezvoltă scene cu sfund bogat câmpenesc și arhitectonic, și se nasc acuma ciclul aceia, în cari pe păreții și boltiturile bisericilor se espun după regule din ce în ce tot mai constante șire întregi de compoziții istorice. E știut, că Constantin a părținit în chip deosebit arta musivă și a îmbărbătat prin privilegiu pe deprindătorii ei. În anul 375 a apărut un edict al împărăților Valentinian, Valente și Grațian, prin care deprindătorii artii musive se declară de scutiți de contribuțiile, cari le plătiaș cel alaiți civi. ¹⁾ Papilor încă le-a plăcut, să spriginescă deprinderea acestei artii în basilicile romane. Așa au purces Papii începând deja de la Silvestru I, carele a stat întru ajutoriș împăratului Constantin și în privința acésta. Éra esemplul Papilor îl imitară episcopii. Cel mai frumos din tôte mosaicurile, cari le-a produs Roma, e cel de la s. Pudentiána, care în parte se derivă din vécul al patrulea. Însă-și biserica acésta, după cum spune tradiția, a fost cea dintâiș biserica parochială a Romei. Un senator cu numele Pudens (II Tim. 4, 21) a dat sălas sfințului Apostol Petru în casa sa din Roma, carea era aprópe de locul acela, unde astăzi se înalță basilica s. Maria Maggiore. Casa asta a lui Pudens a sfințit-o Piu I (142—157) întru biserica dedicându-o sfinței Pudentiáne fetei lui Pudens. ²⁾ Frumosul mosaic din tribuna acestei biserici adevărat că a fost restaurat sub Adrian I (772—795), dară numai întru cât se stricase în unele părți și a avut deci lipsă de restaurare. În opera acésta nespun de frumoșă a artii musive s'au observat tôte condițiile artii iconografice: dispoziție limpede, viață dramatică, dignitate și maiestate în totalul compoziției, noblétă antică și reproducție firéscă a hainelor, motive alese ale mișcării și caracterisarea figurilor singuratic. Icóna e deci atrăgétóre, convingétóre și credincioșă realității. Pe lângă aceea espresia întregului e esentialminte creștinéscă și sublimă, clarificată prin curățenie sufletéscă și liniște și blândétă supranaturală, trăsături, cari firesce că arta musivă păgână nu le avea. Judecând după impresia totală, ce și-o face icóna acésta, te-ai simți îndemnat, să cerci originea ei pe timpul împăratului Iustinian ori încă și mai târziu, căci în icóna acésta Christos ședând pe scaun împărătesc are o dignitate cu adevărat împărătescă. și infățisarea lui e liberă și nefortată așa, cum acestea le mai vedem numai în icóna de-asupra intrării în nartexul din Agia Sofia din Constantinopol. Pe cum amintirăm, restaurații s'au făcut în icóna acésta, dară nu în măsură așa de mare, cât să se fie schimbat în chip esențial caracterul unitar al acestei compoziții de origine bizantină vedită. Descrierea scurtă a ei e acésta: Mântuitorul, o figură plină de dignitate și proporție, șede pe un scaun împodobit cu petri scumpe și acoperit cu perină de purpură, pe cum îl folosese arta bizantină. În stînga ține cartea cu inscripția „Dominus Conservator ecclesiae Pudentianae“, érá drépta o ține înalțată spre binecuvîntare. Haînele sînt largi, și reproducerea lor e fórte firéscă. Mai la vale șed de amîndoué laturile câte cinci Apostoli în poziții variate și manifestând în purtarea trupului o emoțiune vióie și firéscă. Figurile lor se véd aprópe tôte numai de jumătate. În dosul lor staú două figuri femeesci, personificarea păgâno-creștinilor și indeo-creștinilor. Scena o închie un zid cu ferești zăbrelate. În dosul lui se înalță o cetate (Ierusalimul) și un munte în vîrf cu cruce împodobită cu petri scumpe. De amîndoué laturile crucii sînt aplicate emblemele Evangeliștilor.

Amîndoué laturile compoziției coréspund receriștelor stilului iconografic prin aceea, că figurile variéză în privința pozițiilor și gesturilor, massele de lumină și de umbră sînt late, colórea e energică și armonioșă. Efectul total e de tot pitoresc și stă, să trecă marginile artii musive, și între monumentele, cari s'au conservat în Roma, Ravena și Bizanț, abia se află vre unul, care să-l întrécă în privința acésta pe cel din s. Pudentiána.

Am amintit Ravena. Însemnătatea istorică a acestei cetăți concade cu originea podóbei ei musive celei bogate, carea s'a dezvoltat în bisericile ei în decurgerea alor două vécuri și jumătate. Împăratul Onoriú strîmțorat fiind de barbarii nordicii a aflat aci o residență scutită prin aceea, că ea era aședată lângă mare într'un șes mocirlos. În deceniile, cari au urmat după aceea, invasiunile popórelor barbare loviaú imperiul roman cu putere așa de mare, cât acesta se cutremurá în tôte temeliile sale; numai în Ravena susținu stăpânia romană în locul minoreului Valentinian III fica marelui Teodosiú, mult cercata și nobila principésă Galla Placidia. După ce trecuse prin șóla unor vremi viforóse, femeea acésta eroică a petrecut apoi 25 de ani acolo dezvoltând o activitate fórte binecuvîntată. Activitatea acésta a cuprins în măsură fórte mare și cultivarea artilor. La un pătrariú de veac după aceea primii cetatea acésta între zidurile sale pe minoreul Romul Augustul, și la un an după aceea se hotărî sórtea imperiului roman apusan în préjma cetății. Usurpatorul Odoacer îi urmă Teodoric, și sub stăpânia cea lungă a acestui rege ostrogot arian Italia a avut din nou parte de fericirea păcii și a mărimii politice. Arta pe vremea lui încă s'a împărțășit în ore care cultivare; el prin un edict special a aședat sub scutul său operele artistice ale înaintașilor și a părținit dezvoltarea ulterioară a artilor. După mórtea lui (526) stăpânia ostrogotă nu a mai ținut multă vreme, ei a cădút în fața oștilor împăratului bizantin Iustinian, pe carele catolicii l-au salutat ca pe mântuitorul Italiei. Acésta se făcu acuma provința bizantină, și Ravena s'a făcut centrul politic al ei. Generalii Belisar și Narses cuprinși fiind cu lucrarea cuceririi firesce că nu putură, să rezideze în chip statornic în palațul lui Teodoric, și numai începând cu anul 568 s'a făcut Ravena reședința esarchilor împăratului bizantin și aceea a rémas timp de 185 de ani.

Cu monumentele artistice cele nespun de însemnate, cari s'au păstrat în Ravena, sînt strins împreunate trei nume: Galla Placidia, Teodoric și Iustinian. Dară ori cât de diferite sînt silințele culturale reprezentate prin acestea trei nume, ele totuși însemnă epocile cele mai de frunte în istoria Ravenei. Timpul Gallei Placidie e reprezentat prin baptisteriú și prin mausoleul principesei, cel al lui Teodoric prin baptisteriul arian și prin clădirea bisericii s. Apollinare Nuovo, cel al lui Iustinian prin bisericile s. Vitale și s. Apollinare in Classe, érá de pe timpul esarchatului bizantin se derivă mosaicurile din bisericile s. Apollinare Nuovo și s. Apollinare in Classe și din capela arhiepiscopéscă. Technica artii musive resistă furtunilor vécului, și de aceea Ravena ne îmbie puțința de a privi la o epocă de două vécuri de înflorire a acestei artii și a nume în o bogăție de monumente, ca și care nu ne póte aréta alta nici Orientul nici Occidentul în nici o altă cetate. În asemănare cu puțințele produse ale acestei artii, cari s'au conservat de pe acel timp în Roma, Ravena póte, să se privéscă de un museu, în care artiile alungate prin furtunile migrării popórelor au cercat adăpost și au dezvoltat o activitate bogată. E bătătoriú la ochi faptul, că o cultură atât de schimbăcióșă în privința religióșă și națională ca și aceea, carea și-a ales Ravena de reședință, totuși nu a atins cercul de idei al acestor cicluri de iconografie musivă bisericéscă, ba nici chiar în stilul ei nu a provocat schimbări mai mari. Érá dacá asemănăm cu operele musive din Ravena pe acelea, pe cari le-a creat aceea-și epocă în alte cetăți ale Italiei și mai ales în Roma, atunci ușor putem, să ne dobîndim convicția, că acea șóla bizantină a artii musive, căreia l-au dat avînt împărații bizantini începând de la Constantin cel Mare, a provédut și Italia cu lucrători. Din mulțimea acésta de mosaiciști scim înse cu numele numai pe cinci: Euseriú, Paul, Agaton, Satiú și Ștefan. ¹⁾

Și după acestea să visităm operele acelea bizantine ale artii musive, cari le-a conservat adăpostul din Ravena.

¹⁾ Cod. Theodos. lib. XIII. tit. IV. leg. 4; cfr. lib. XIII. tit. IV. leg. 1. 2.

²⁾ Acta Sanctor., Maii t. IV. p. 299.

¹⁾ Agnellus p. 289.

Baptisteriul catolic (Battistero degli Ortodossi sau s. Giovanni in Fonte) s'a zidit în jumătatea primă a véculei al cincilea. Meritul cel mai de frunte în zidirea și împodobirea acestui monument îl are Galla Placidia, carea a reședut în Ravena începând din an. 425. Capela acésta are, să se privească de o podobă a monumentelor creștinesci vechi atât ca monument arhitectonic cât și ca monument musiv. În mijlocul cupolei, chiar de-asupra fântânii baptismale, se vede ca esemplu ideal pe sama neofitilor botezul Domnului lucrut în mosaic în formă de cerc. În jurul acestei icône se înșiră cei doi spre zece Apostoli în frunte cu ss. Petru și Paul. Basa cupolei o împodobesc un brâu arhitectonic. De-asupra columnelor sînt figuri mici îmbrăcate în togă, érá de-asupra arcurilor se întind curpeni de aur pe sfund vînet întunecat. Dispoziția botezului Domnului în icóna acésta e așa, că Mântuitorul stă în apa Iordanului până la mijloc, în vreme ce Ioan ținând în stînga un toag cu cruce împodobit cu petri scumpe stă pe pã-

mintul învescut cu flori și tórna dintr'o fîngie apă pe capul lui Christos. De-asupra lui Christos plutesce porumbul, ér alătura Iordanul personificat în chip antic se înalță de jumătate din apă ridicând cu mînilé o pânză verde. Nimbul la Christos și la Ioan e vînet deschis cu tivitură roșie. Sfundul e aur, érá veșmîntul Botezătorului e violet. Conceptul póte, să se zică norocos, căci purtarea trupului în tóte trei figuri e firéscă și nesilită, ceea ce védesce silința hotărîtă de a imita natura. Numai regulele perspectivei nu sînt aplicate în cele trei figuri în chip unitar. Tipul lui Christos e tipul ideal cel tradițional: pěr lung cărărit pe la mijloc, érá la capét undulătoriu, barbă mijlocie, trăsături lungurețe și blânde. Compoziția acésta s'a făcut model pe sama reprezentărilor iconografice medievale ale botezului Domnului.

(Va urma.)

Ben Hur

saù

Zilele lui Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

„Érá de altă dată,” continuă Ben Hur făr de a rupe firul istorisirii, „veniră la el zece leproși de o dată, cădură la picioarele lui și strigară, — eù am auzit acestea tóte —: „Dómne, Dómne, miluesce ne!” Érá el a zis cătră ei: „Mergeti și vé arétați preoților, în ce chip vé rînduesce Legea, și mai înainte de ce veți ajunge acolo, veți fi curați.”

„Și s'aù curățit de lepră?”

„Da, pe când erau pe cale, i-a lăsat bóla, și numai hainele lor cele necurate o mai reamintiau.”

„Lucruri de acestea nu s'aù mai auzit nici odinórá în tótă istoria lui Israil!” esclamá Simonide.

Până când rosti el cuvintele acestea, Amrah se ridică, se duse făr de sgomot spre ușe și ieși a fară. Nici unul din cei de față nu băgă de samă depărtarea ei.

„Vé puteți închipui, ce gânduri se treziră în mine, când se petrecură lucruri de acestea înaintea ochilor mei,” zise Ben Hur mai de parte. „Dară îndoéla mea, nedumerirea mea, ulmirea mea încă nu-și ajunsese culmea. Poporul din Galilea, pe cum scitți, e înté și înfocat la fire. După așteptare de ani le ardea spada în mână; ei poftiau lucrare energică. „El prea întârzie cu declararea sa, avem, să-l provocăm,” îmi ziceau. Pe mine încă mă cuprinsese nerăbdarea. Dacă el are, să fie împérat, de ce să nu fie acum? Legiunile staù gata. O dată, când învăța la tîrmul mării, am voit cu voea lui ori fără de voea lui, să-i punem pe cap cónona împératéscă. Dară el ieși din mijlocul nostru, și ómenii îl védură după aceea pe o nae, carea se ducea de la tîrm. Îubite Simonide, doriște, cari în alte casuri însufleșesc pe om: bogăția, puterea, până și onorurile împératésci, îmbiate din partea unui popor mare, — tóte acestea nu l-aù mișcat de loc. Ce zici?”

Bárbia neguțătorului se plecase pe peptul lui, ér apoi își înalță el capul cu hotărîre și răspunse: „Viù e Domnul și cuvîntul profeților lui! Măne vom primi răspunsul.”

„Așa să fie!” zise Valtasar suridînd.

Ben Hur zise asemenea: „Așa să fie!” ér apoi continuă: „Înse nu am sfârșit încă. De la evenimentele acestea să trecem la

altele, cari sînt nemărginit mai mari, și despre cari toți ómenii de la începutul lumii și până acum aù sciut, că ele întrec puterea omenéscă. Spuneți îmi, dacă ați cunoscut pe vre un om, care să fie răpit din gura morții, ceea ce era deja prada ei? Cine a restituit vre o dată suflarea de viață? Cine a fară de —”

„Dumnezeu!” întregi Valtasar în chip solemn.

Ben Hur întări. „Egiptene înțelept, nu pot, să resping cuvîntul acesta, care l-aî rostit. Ce ați fi zis, dacă ați fi védut ca mine, că un om cu câte va cuvinte, făr de formalități și făr de ostentă mai mare, de cum e aceea, cu care mama trezesce din somn pe pruncul său, a făcut, ca lucrarea sevărșită a morții să fie nefăcută? A fost lângă Nain. Noi chiar voiam, să trecem prin pórtă, când scoteau printr'însa pe un mort. Nazarinénul se opri, pentru ca să lase conductul funebrel, să trecă. În conduct era o muiere, carea plîngea. Și eù védui, cum compătimirea clarifică fața Nazarinénului. El grăi cu ea, se apropiă apoi și atinse targa și zise cătră mort, care zăcea pe ea învălît în giolgiu: „Tinêrule, ție-ți zic, scólă te!” Și pe loc se ridică mortul și grăi: „Singur numai Dumnezeu e așa de mare,” zise Valtasar cătră Simonide.

„Socotiți,” continuă Ben Hur, „că eù vé istorisesc numai lucruri de acelea, a căror mărturie am fost însu-mi dimpreună cu mulțime de ómeni. Pe cale până aici am védut o altă faptă încă și mai minunată.

În Vitania era un om cu numele Lazar, și acesta a murit, și l-aù înmormîntat, și dacă a zăcut patru zile în mormîntul său, care era închis cu o pétră mare, a venit Nazarinénul acolo. Dacă am luat pétra de pe mormînt, am védut pe mort într'însul înfășurat în giolgiuri și trecut în putrejuné. Mult popor era acolo, și noi toți am auzit, ce a zis Nazarinénul, căci el a strigat cu glas mare: „Lazare, vino a fară!” Nu pot, să vé zugrăvesc sentimentele mele, când mortul a răspuns așa, că s'a sculat și a ieșit cu tóte giolgiurile sale. „Deslegați îl pe el,” a zis Nazarinénul, „și-l lăsați, să mérgă!” Și când aù luat mährama de pe fața celui înviat, atuncia, prietiniilor mei! sângele a curs din nou prin trupul descompus, și el era în tocmai ca înainte de bóla, carea-l răpise. El trăesce încă, și ómenii pot în ori care órá, să-l vadă și să grăesce cu el. Puteți, să mergeti măne acolo și să-l vedeți. Și acuma, după ce v'am istorisit limpede, vé pun întrebarea, carea m'a adus aici, repetîrea întrebării, carea m'a pus-o adineaori

tu, Simonide: Dacă acest Nazarinean e mai mult de cât un om, atuncia ce este el?”

El rosti întrebarea cu glas sêrbătoresc, și încă multă vreme și după mezul nopții ședù societatea împreună și se sfătua asupra lucrului. Simonide nu era aplicat încă nici acuma, să se abată de la esplicarea, ce o dase el profeților, în vreme ce Ben Hur susținea, că prietiniilor lui amîndoi aù dreptate: Nazarinénul era rîscumpérătoriu, cum îl numia Valtasar, dară și împératul cel promis, cum i-se părea lui Simonide.

„Măne vom vedé. Pace voué tuturor!”

Cu cuvintele acestea își luă Ben Hur rîmas bun, pentru ca să se întórcă în Vitania.

III.

Veste bună.

Omul cel dintăiu, care părăsi orașul în ceea diminéță, când se deschise pórtă oilor, a fost Amrah cu o coșarcă de braț. Străjile o lăsară, să trecă făr de nici o vorbă, pentru că nici însă-și diminéța nu se obiécnuia a veni mai regulat de cât ea. Ei o cunosceau ca pe servitóra credincioasă a óre cui va, și atâta le era de ajuns.

Amrah își luă drumul de-a lungul văii rîsaritene. Póla verde întunecată a muntelui maslinilor o acoperiau corturile albe ale celor ce veniseră la sêrbătóre. Era încă fórté de diminéță, nici un străin nu se aréta. Ea trecu pe lângă Getsimani, pe lângă criptele, unde cáile se strîmbă spre Vitania, pe lângă cetatea mormintelor cea de lângă lacul Siloah. Trupul ei cel mic și slăbit une oria se clătina, o dată se puse, să ședă și să mai rîsufle. Dară după puțină odihnă se ridică din nou și se sili cu grabă înóitá înainte. Dacă stîncile cele mari, cari se înaltau de-a drépta și stînga, ar fi avut urechi, ele póte ar fi auzit murmurarea ei; dacă ar fi avut ochi, ar fi băgat de samă, de câte ori a privit la deal preste munte și a dorit, să dispară zorile timpurii; dacă ar fi sciut vorbi, póte că ar fi zis una cătră alta: „Astăzi prietina noastră are mare grabă; trebuie că sînt fórté flămînde acelea, de cari se îngrijesce.”

În sfârșit, când se apropiă de grădinile împératésci, își mai conteni pașii, pentru că se zări cetatea cea fiorósă a leproșilor, carea se întindea jur împrejurul pólei sudice a muntelui de-a lungul văii Hinnom.

Cetitoriu a bună samă a ghicit deja, că ea se ducea la stăpână-sa, a cărei peșteră, pe cum ne aducem a minte, privia spre fântána En-Rogel.

De și era foarte de diminată, nefericita totuși se trezise deja și ședea a față, în vreme ce Tirzah era încă în lăuntru și durmia. Leprea în cei trei ani din urmă făcuse progrese mari și înfricoșate. Sciind, ce înfățișare are, femeia cu gingășia-i înăscută purta în tot de una vâl. Chiar și Tirzah numai a rare ori putea, să-i vadă fața. Înse în diminată aceea ea era cu capul desvilit, ca să sórbă aerul, pentru că scia, că nu e nimeni aci, pe cine să-l îngrozescă vederea ei. Nu se făcuse încă bine ziua, dară se luminase destul de bine, pentru ca să se pótă vedé pustiirea, carea i-o sevârșise bóla. Pêrul îi era alb ca zăpada, încalcit și aspru și-i cădea ca nisce sirme arginții pe grumazii și pe spate; genele, buzele, nasul, obrații îi erau parte mâncate, parte se făcuseră rane puroitoare. Grumazii îi erau o singură scórtă cenușie. O mână îi era liberă pe crețele hainei; ea era țapănă ca la un schelet. Ungھیile îi căduseră, și inchiaturile degetelor erau parte mâncate până la os, parte umfiate în noduri, înscórtite de puroi roșetici. Capul, fața, grumazii și mâna spuneau destul de lămurit, în ce stare vor fi fost cele alalte părți ale trupului ei. Dacă o vedeai așa, ușor îți puteai esplica, cum de vedeva cea odinórá așa de frumoasă a principelui Hur a putut, să se hotărăscă a se păzi atâția ani tălnuită.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:
Cuvintări bisericesci de Massillon, episcop de Clermont și membru al Academiei franceze. Din originalul francez traduse prin Ioan Genț, paroh gr. cat. în Haieș etc. Tom. I. Acest op e tipărit cu permisiunea Preaveneratului Ordinariat diecesan gr. cat. de Oradea mare. Opul e dedicat Escelenței Sale P. S. D. Michail Pavel, episcopul de Oradea mare. În fruntea opului, care se estinde pe 411 pag. 8°, mare se află portretul auctoriului. Ce privește cuprinsul opului, el conține: 1. Prefața traducătorului, în care espune motivul, ce l-a îndemnat la traducerea marului orator francez, și promite a eda și

tomul II. din Massillon, apoi va continua cu Bossuet. 2. Notițe despre Massillon, care sînt estrase din aprețările și notițele apărute în fruntea diverselor edițiuni ale operelor lui Massillon. 3. 17 Cuvintări, arătându-se timpul, când ar fi potrivite, să se țină după anul nostru bisericesc. Traducătorul s'a silit a reda fidel originalul francez, de aici provine, că limba e cam greoie, dară totuși destul de clară. Valórea internă o garantéză în de ajuns numele nemuritoriului auctor al cuvintărilor. Dl traducător a făcut literaturii noastre bisericesci un serviciu neprețuit prin lucrarea sa. Îi dorim succes și sprigin în continuarea folositoarei lucrări. Hârtia e fină, tiparul elegant, așa că prețul de 2 fl. 50 cr. sau 6 lei 50 bani se pôte zice moderat. Opul se pôte procura de la traducător în Haieș (Hájó, p. u. Pecze-Szóllósa, via Nagy-Várad), érá pentru România e deposit general la librăria Socec & Comp. în Bucuresci.

„Filotea sau introducerea la viața pie de s. Francisc de Sales, tradusă de Damian Elia Domșa“ e titlul unui volum foarte prețios și foarte elegant, apărut zilele trecute în tipografia W. Krafft din Sibiu. Nisuinta de a publica în românește cele mai de căpetenie cărți de pietate de ale bisericii catolice nu pôte de cât să umplă de bucurie pe fie care credincios. Cărți ca „Fregătire la mórte“ de s. Alfons, ori ca „Imitațiunea lui Christos“ de Toma a Kempis, și „Cartea durerii“ de Bougand, apoi ca „Filotea“ n'ar trebui să le bată praful prin librării, ci să fie răspândite în masele poporului, căci învățăturile, pe cari cetitorul le scóte din ele, sînt foarte folositoare. Special vorbind de Filotea, ea a ajuns, să fie tradusă în tóte limbile și încă în nenúmerate edițiuni. Traducerea românească făcută de părintele ieromonach D. E. Domșa prin eleganta tehnică, în ce privește hârtia fină, tiparul curat cu cadre roșii și formatul manual, a ajuns, să se ridice la eleganta edițiunilor franceze.

Ce se ține de cuprins, ea are instrucțiuni pentru pietate, adresate unei femei cu numele Filotea de către s. Francisc. Instrucțiunile acestea se pun în praxă de surorile Salesiane, cari sînt constituite în ord călugăresc.

Materia tractată se împarte în cinci părți: Partea întâie cuprinde instrucțiuni spre a îmbrățișa viața pie, a dóua tractéză despre sacrameinte și rugăciuni, a treia despre virtuți, a patra despre lupta în

contra ispitelor, și a cincia despre întărirea sufletului în viața pie. Învătăturile acestea se predaș fie prin simple instrucțiuni, fie prin considerațiuni. Partea a treia special cuprinde capitole frumoșe despre feluritele speci de amicetă, despre paciintă, umilită, blândetă, onestitate și altele.

Recomandăm cu tótă căldura cetitorilor nostri acéstă carte foarte prețioasă. Prețul: 1 fl. 50 cr.

Editor și redactor răspundător:

Dr Victor Szmigelski.

Nro 127—1898.

(21) 3—3

Edict.

După ce Grindean Maria greco-cat. din Vaidasig de 7 ani și-a părăsit pe legiuitul său bărbat Macra Ioachim greco-catolic din Sănmărtinul sărat, și nu se scie ubicațiunea aceleia, se citéză prin acéstă, ca în termin de un an și o zi să se prezenteze înaintea subscrișului For matrimonial, căci alt cum procesul divorțial urzit în contră-i de către numitul său bărbat se va pertracta și decide și în absența respectivei mueri.

De la presidinul Forului matrimonial greco-catolic de I instanță al districtului protopopesc al Murăș-Uioarei.

Murăș-Uioara 13 Iuniu 1898.

Dr Sebastian Badu
protopop.

(27) 1—1

Licitare minuendă.

Pentru edificarea unei case în Blaș se va ține licitare minuendă în 14 Iuliu la 3 ore după amiezii în cancelaria avocatului archidieceșan.

Prețul preliminar face 8406 fl. 93 cr. Vadii se recere 210 fl.

Preliminarul, planul și condițiunile se pot vedé la prepositul capitular.

Din ședința capitularului bobian ținută în 24 Iuniu 1898.

„ARIEȘANA“

Institut de credit și economii, societate pe acții,

înființată de 11 ani,

în Turda (Torda), comitatul Turda-Arieș (Aranyos-Torda)

1. Primesce depunerii spre fructificare, atât de la particulari, cât și de la corporațiuni cu 6%, dacă banii depuși nu se scot în timp de un an, sau în timp și mai îndelungat, solvind în cazul acesta institutul și darea erarială după depunerii. Pentru depunerile făcute în timp mai scurt sau nedeterminat încă se dau 6%, dar darea erarială are, să o solvescă deponentul.

Depunerii până la suma de 100 fl. se pot ridica ori când. Sume mai mari sînt de a se insinua spre abdicere prealabil și anumit sume de la 100 până la 500 fl. cu 15 zile, de la 500 până la 1000 fl. cu 30 zile, și de la 1000 până la 2000 fl. cu 45 zile înainte. Permițend starea casei, depunerile se răsplătesc în dată și fără abdicere. Depunerii și ridicării se pot face și prin postă și se resolvă cu reintorcerea ei.

2. Acórdă credit pe lângă cambii și obligațiuni cu caventi.

3. Dă împrumuturi pe lângă siguranță hipotecară și pe efecte.

4. Acórdă credite fixe pe lângă intabulare pe realități și case.

5. Și cumpără spre scopul plasării efecte publice, pe cari în cas de lipsă le pôte lombarda.

Turda în 21 Aprilie 1898.

În numele direcțiunii:

Iuliu Bardosy, președinte.

Ioan Mesaroș, v.-președinte.

(22) 3—10